



Elämää hullerin kanssa

Topi tuli meille marraskuun loppupuolella 2002. Olimme miettineet koiran hankkimista pitkään. Rotuun olimme tutustuneet koirakirjojen perusteella, ja aktiivinen ja innokas ulkoilukaveri sekä "lasten väsymätön leikkiveri" kuulosti juuri sormalta. Kun päätös koiran hankkimisesta ja rodun valinnasta oli tehty, iski pentukuume. Urospentu piti saada äkkiä, ja sellainen löytyikin suhteellisen läheltä. Kävimme katsomassa pentuetta, jossa oli yksi uros vapaana.

Kysyin kasvattajalta, miksi juuri tämä pentu sopisi meille, kotikoiraksi lapsiperheeseen. Koirakirjoissahan sanotaan, että kokenut kasvattaja osaa parhaiten valita ostajalle sopivan pennun. Kasvattaja vastasi, että se on teille hyvä ja se on ainoa varaamaton uros. Pentu oli isokokoinen eikä se ollut kiinnostunut ihmisistä. Päätimme ottaa pennun, vaikka se ei vastanutkaan ihannekuvaamme koiranpenusta.

Kun Topi sitten tuli meille, kolme tyttäremme olivat innoissaan. Kaverit päästettiin katsomaan pentua parin päivän kuluessa. Topi saikin tavata paljon ihmistyttöjä pentuaikanaan. Koiratuttavia meillä ei ollut, joten Topi pääsi näkemään muita koiria vasta rokotusten tultua voimaan. Kasvattaja oli tiukasti neuvonut olemaan viemättä pentua julkisille paikoille tartuntojen välttämiseksi.

Pelkäävä pentu

Kun rokotussuoja oli saatu ja päästiin lenkeille, Topi pelkäsi lähes kaikkea. Usein se halusi vain istua pyllyllään ja katsella ohikulkijoita. Muihin koiriin se suhtautui välinpitämättömästi tai pelokkaasti. Noutajien pentukoulussa, jossa se kävi nuorimman tyttären ja perheen isän kanssa, se ei halunnut olla tekemisissä muiden koirien kanssa. Yritin hihnalenkeillä tutustuttaa Topia muihin koiriin. Veimme sitä myös kaupungille tottumaan kaupungin vilinään. Se pelkäsi kuollakseen.

Vähitellen huolestuin yhä enemmän Topin arkuudesta ja epäsosiaalisuudesta. Kun Topi oli hieman vajaan vuoden ikäinen, lähdin sen kanssa palveluskoirien hyvät tavat -ryhmään, jotta se tapaisi muita koiria ja ihmisiä. Muuten emme olleet ajatelleet harrastaa Topin kanssa sen kummemmin – arkitotelevaisuus ja perhe-elämä mökkireissuineen riittäköt. Arkitotelevaisuuteen olimmekin panostaneet, ja myös siihen, että koira ei kuvittelisi liikoja asemastaan laumassa.

Uhoava nuorukainen

Ensimmäiset kerrat Topia sai vetää koirakouluun kuin pulkkaa perässä, mutta vähitellen Topi alkoi tottua. Koulutuksen talvitaulla Topin käytöksessä tapahtui iso muutos. Puolitoistavuotiaan perämarin pojan pelko muuntui räyhäämiseksi koirille ja ihmisille. Ensin räyhä kohdistui niihin, jotka ovat varmasti heikompia: lapsiin ja pentukoiriin. Tämä huipentui siihen, että Topi kävi kotipihallamme tyttä-

remme 10-vuotiaan ystävän kimppuun. Vaikka koira ei purrut, tapahtuma muutti käsityksemme Topista lopullisesti ja meidän piti alkaa haudata kuvitelmaamme unelmakoirasta.

Seuraavana päivänä eläinlääkäri suositteli: pallit pois ja päätä patteriin. Topi kastrotiin ja haimme neuvoja kokeneelta palveluskoiraharrastajalta.

Neuvot olivatkin hyviä. Koiralle esimerkiksi piti antaa vähemmän huomiota. Se on kolmen lapsen perheessä helpommin saannottu kuin tehty. Koiran kanssa myös pitäisi harrastaa. Tollerista on moneksi, ja tämän jälkeen olemme kokeilleet montaa lajia: pk-jälki, taippariharkat, flyball, agility ja toko. Pysyvämmiksi harrastuksiksi ovat jääneet agility ja toko.

Arvaamaton aikuinen

Topin kanssa on ihana puuhailla ja harrastaa, koska se on niin innoissaan yhdessä tekemisestä. Sillä on loistava kontakti, se on oppivainen ja tottelevainen, sitä on helppo motivoida, se yrittää aina tehdä parhaansa lajissa kuin lajissa.

Topin kanssa on toisaalta hankalaa harrastaa, koska se räyhää muille koirille ja suhtautuu epäluuloisesti tuntemattomiin ihmisiin. Se voi räyhätä ihmisillekin. Se pelkää paukkuja ja milloin mitäänkin. Aina ei edes tiedä mitä se pelästyy. Ruumiin kielestä vain näkee, kuinka pelko saa vallan: häntä laskeutuu, korvat menevät luumuun, koira alkaa näyttää siltä, että sillä on tosi paha reumatismi ja sitä on piesti aamusta iltaan. Kun se pelkää, se alkaa toimia kuin hidastetussa filmissä. Kun se pelkää enemmän, se lamaantuu.

Arkielämää haittaa epäluuloisuus ja hyökkäily ihmisiä kohtaan. Muita koiria voi sentään aina välttää, tai räyhäämisen voi estää ottamalla koiran käskyn alle.

Onneksi Topissa ei ole ainakaan pariin vuoteen ollut mitään viitteitä omaan laumaan kohdistuvasta aggressiosta, ei edes toiseen uroskoiraamme. Kun Topi oli alle kaksivuotias, pelkäsimme välillä lastemekin puolesta. Yhä meillä on kuonoliina eteisen pöydällä siltä varalta, että koira alkaa korvat etukenossa tuijotella vie-



raitaa. Hetki vain, niin se hyökkää, jos ei ehdi ajoissa kieltää.

Elämää vaikeuttaa vielä räyhäämistäkin enemmän se, että koiran hermorakenne on niin heikko, että koiraan ei voi ikinä luottaa. Ei vaikka miten kouluttaisi, ei vaikka miten vahvistaisi oikeaa lauman järjestystä. Koko loppuelämä on elettävä silmät selässä askel edellä koira.

Etsi viisi virhettä

Tarinassa on enemmän kuin viisi virhettä: harkitsemattomuus, kiire, liiallinen luottavaisuus, kokemattomuus... Pelko, syllisyys, ahdistus leimaa monia päiviä: mikä meni pieleen? Joka aamu katson peiliin ja sanon: "Olen ongelma-koiran omistaja". Vai olenko koiran ongelmaomistaja? Ainahan sanotaan, että vika on hihnan toisessa päässä. Koulutuksen nimeen van-

novat sanovat, että et ole viitsinyt kouluttaa koiraasi tarpeeksi. Laumahierarkiaan uskovat sanovat, että osaa olla koirallesi tarpeeksi hyvä johtaja. Kaikki koirakirjat on luettu, nettipalstat selattu, lähellä asuvaa ongelma-koirakouluttajaa etsitty.

Pahempaa kuin itsesyytökset olivat kuitenkin suru ja pelko, ennen kaikkea lasten suru siitä, että koira ei tulekaan niiden kanssa toimeen. Voiko koira purra toista koiraan lenkillä? Pureeko koira kaveria, joka tulee meille leikkimään? Pitääkö koira, joka on kuitenkin rakas, sitten lopettaa? Uskaltaako teini-ikäinenkään käyttää koiran päiväpissalla? Eikö koiran kanssa voikaan harrastaa näyttelyitä? Pitääkö vanhemman lähteä agiharkkoihin turvamieheksi? Lapsikin mietti, onko koiran ongelmaikäytös lapsen syytä. Onneksi tämä on nykyään jo helpottanut.





Kenen luonteessa on toivomisen varaa?

Kaiken tekemämme ja kokemamme jälkeen Topi näyttää suurimman osan ajasta iloiselta, tottelevaiselta ja hyvin hallinnassa olevalta koiralta. Treenikaverit agilityssä eivät ymmärrä, miksi en uskalla luottaa koiraan täysin. Vein Topin viime toukokuussa luonnetestiin, koska halusin selvittää, kumman luonteessa on vikaa, Topin vain minun.

Luonnetestin mukaan ainakin koiran luonteessa on vikaa. Meillä asuu Suomen huonoluonteisin hengissä oleva testattu toller. Topi sai luonnetestissä yhteispisteinä -64. Usein testi keskeytetään eikä näin huonoja pisteitä kirjaudu. Keskustelimme etukäteen tuomareiden kanssa siitä, että keskeytetään testi heti, kun jommasta kummasta ihmisosapuolesta tuntuu siltä. Testi saatiin kuitenkin juuri ja juuri vietyä läpi, kun välillä pidettiin taukoa.

Kennelliiton luonnetesti

Luonnetestin tarkoituksena on tutkia koiran käyttäytymistä tilanteissa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Luonnetestin sopivuudesta muille kuin perinteisille palveluskoiraroduille kiistellään. Itse olen kokemuksen perusteella sitä mieltä, että osa-aluepisteet kuvaavat Topin luonnetta pääasiallisesti erinomaisesti. Testitilanteet ovat sen tyyppisiä tilanteita, joihin nykyajan city-koira tavallisessa elämässä joutuu.

Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu tietoa tollereiden luonnetestituloksista. Koiria ei ole testattu kovinkaan paljoa: Ensimmäinen toller kävi luonnetestissä vuonna 1995 ja tämän jälkeen vuosittain on testattu keskimäärin viisi koira.

Ilmainen yllätys testissä oli, että Topi oli luoksepäästävä, hieman pidättyväinen; terävyys oli pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua. Temperamentti oli vilkas. Puolustus- ja taisteluhalu olivat molemmat pieniä. Eniten testitulosta huononsi ja eniten arkielämää ja harrastuksia haittaa se, että hermorakenteeltaan Topi on hermostunut; sen toimintakyky on riittämätön ja se on pehmeä.

Luonnetestin osa-alueista toimintakyky ilmentää koiran kykyä tehdä ratkaisuja sille uusissa tilanteissa, ja se on eräs testin tärkeimmistä osa-alueista. Lähes 70 % testatuista tollereista on saanut toimintakyvystään +1 pistettä, mikä tarkoittaa niiden toimintakyvyn olevan kohtuullinen. Reilu 20 % novascotiannoutajista on saanut tuloksekseen -1 (pieni toimintakyky) ja loppujen, noin 10 %, tulos on +2 (suuri toimintakyky). Topin tulos oli -2, riittämätön.

Koiran hermorakenteesta tavoiteohjelmassa todetaan, että siihen omistaja ei pysty vaikuttamaan. Hyvä hermorakenne on jokapäiväisistä tilanteista selviämisen kannalta erittäin toivottavaa. Koira, jolla on huono hermorakenne, ei pysty hallitsemaan jännitystiloihin ilman luonnotonta uupumista, hysteriaa tai muita selviä

merkkejä romahtaneesta sisäisestä tasapainosta. Testatuista tollereista lähes 85 % on saanut tästä osa-alueesta tuloksen +1, hieman rauhaton. Hieman yli 10 % koirista tulkittiin suhteellisen rauhallisiksi (+2). Yhden testatun tollerin tulos oli -1, vähän hermostunut. Topin tulos oli -2, hermostunut.

Koiran taipumusta muistaa epämiellyttäviä kokemuksia kuvataan luonnetestissä kovuus-ominaisuudella. Pehmeä koira muistaa kauan vähäpätöisetkin ikävyydet. Noin 60 % testatuista koirista oli hieman pehmeitä (+1). Seuraavaksi eniten testattujen koirien joukosta löytyi pehmeitä yksilöitä (-2). Viitisentoista prosenttia tollereista oli joko kovia (+2) tai kohtuullisen kovia (+3). Topi on pehmeä -2.

Kun on lusikalla annettu, ei voi kauhalla ammentaa

Topi säikähtää helposti ja muistaa säikähdykset pitkään. Toisaalta on ehkä onni onnettomuudessa, että toimintakyky on alhainen: hermostuessaan Topi tyypillisesti lamaantuu eikä räjähtelee kuin pommi tai syöksähtelee kuin ohjus. Toimintakyvyn riittämättömyys ehkä myös osaltaan selittää sitä, että Topi ei käyttäytynyt aggressiivisesti testissä: lamaantunut koira ei reagoi mitenkään.

Vaikka luonnetestin tulos oli se, että koirassa on vakavaa synnynnäistä vikaa, vieläkin löytyy niitä, jotka syyttävät ongelmista omistajaa. On hätkähdyttävää, että vasta uutiset siitä, että Topin sukulaispoikia on lopetettu luonneongelmien vuoksi, saavat ihmiset toteamaan: "Sittenhän se ei olekaan sinun syytäsi!"

Onko Topiin lorahtanut harvinaisen huono geenisekoitus? Mutta vaikka nimenomaan Topilla on luonnetestin miinuspisteiden SE-tulos, ongelmia lienee Topin sukulaisillakin. Ja sukulaisiahan Topilla riittää: pelkästään isän puolelta Topilla on 119 sisarusta tai puolisisarusta. Sukulaisten tarinat ovatkin sitten toinen juttu, ja sitä juttua minä en voi kertoa.

Satu Kouki
satukouki@yahoo.com